

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд на тема

**„КОНЦЕРТЪТ ЗА КЛАРИНЕТ ПРЕЗ ХХ ВЕК В ТВОРЧЕСТВОТО НА
К. НИЛСЕН, А. КОПЛАНД, Ж. ФРАНСЕ И Е. ДЕНИСОВ – МУЗИКАЛНО-
ИЗРАЗНИ СРЕДСТВА И ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ПОДХОДИ“**

с автор: **Ангелина-Огняна Олегова Гочева,**

докторант редовна форма на обучение в катедра „Музика“ при
Факултета по изкуствата на ЮЗУ „Н. Рилски“
за присъждане на ОНС „доктор“ по научната специалност
Теория и практика на изпълнителското изкуство,
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство,
област на висше образование 8. Изкуства

Рецензент: проф. д. изк. н. Филип Христов Павлов

жив. гр. София 1712, ж.к. Младост III, бл. 317, вх. А, ап. 3

Ангелина Гочева е родена в гр. София. Завършва средното си образование в Националното музикално училище „Любомир Пипков“ със специалност кларинет. Придобива бакалавърска степен в Инструменталния факултет на НМА „Проф. П. Владигеров през 2014 г. По програмата „Еразмус +“ продължава обучението си в „Кралската консерватория“ в Антверпен, Белгия. Дипломира се като магистър, а впоследствие още повече разширява образователната си подготовка като активен участник в международни курсове по интерпретация в Белгия, Италия, Австрия. Работата с изявени педагози-кларнетисти повлиява благотворно за разгръщането на нейните музикално-изпълнителските способности и има определен принос за кариерното ѝ развитие. Печели международни отличия в конкурси за млади кларинетни изпълнители-солисти, и също в областта на камерната музика. Тя има активна концертно-изпълнителска дейност със солови и камерни концерти и солидни изяви като солист на

български симфонични оркестри. С Шуменската филхармония реализира премиерното изпълнение за България на концерта от Нилсен. Постоянен член е на международния камерен състав на Ансамбъл „Silakbo”, с който осъществява премиерни изпълнения на творби от съвременни композитори, написани специално за тази формация. Широкият обхват на нейните дейности е свързан с редица инициативи: участие в различни международни музикални проекти; в проект „Изток - Запад” - за културен обмен между България и Канада; тя е автор и изпълнител на поредица от 4 късометражни филма; участник в международни конференции и семинари, автор на научни публикации и т.н. Спектърът на нейната дейност включва още работата ѝ като стажант изпълнител в Софийската филхармония, ангажиментите ѝ като хоноруван преподавател по камерна музика в НМУ „Л. Пипков”, обучението в ЮЗУ „Н. Рилски” като редовен докторант.

Актуалност на темата

Дисертационният труд на Гочева е свързан с интересите и нейната активна дейност като изпълнител на съвременна музика. В този смисъл, актуалността на теоретичното изследване е гарантирано като личен практикум и в теоретико-изследователско направление. Избраните за анализ 4 кларинетни концерта предлагат различни авторски подходи на композитори от различни националности с утвърдено име в европейското музикално изкуство. Техният подчертано съвременен творчески почерк рефлектира в отношението им към широките аспекти на кларинетното инструментално изкуство, в представянето на съвременната драматургия при изграждането на конкретната композиция, в избора на нови звукови търсения, в отношението към разгръщането на цялостната солова и оркестрова фактура. Тези, и още много други аспекти на творчеството,

определят посоката на научното изследване и задълбочената авторска ангажираност на дисертантката с него.

Съдържание на дисертационния труд

Структурата на настоящата дисертация е изградена в увод, три глави и заключение, в общ обем от 162 стр. Съдържанието включва още нотни примери, схеми и таблици. Много точно са посочени обектът, предметът и методите на изследването, неговите търсени цели и изпълнени конкретни задачи. Използваните библиографски и интернет източници - общо 96, представят пъстра панорама от автори, а доброто владение на няколко езика дава възможност на Ангелина Гочева да борави свободно с широка научна информация, от която тя избира най-съществените примери и данни, необходими за изграждането на личната ѝ научна концепция.

В първата глава на научното изследване се известяват образци на кларинетни концерти и по-значителни творби от световната литература за този инструмент, които отдавна са в ползрението на различни научно-теоретични анализи и са съществена част от съвременния изпълнителския репертоар. Без да се противопоставят на тях, таблично са представени и създадените кларинетни концерти от български композитори, споменават се и други по-значителни авторски творби.

В своето научно-теоретично изследване дисертантката подлага на собствен анализ възникването и важността на творческите взаимоотношения между автор и изпълнител, като в този условно наречен „тандем“ иска да разкрие важността на сътрудничеството при разкриването на вложените в творбите композиторски идеи чрез начина на тяхното интерпретиране от солиста. Тази концепция се проследява и в другите следващи глави, но без да се налага като водеща изследователска линия. В точка 4, стр. 14 интерес буди тълкуването на опозицията солист-оркестър, а на стр. 20 определението е посочено като обществена опция

индивид-множество и въпросът е за „оцеляването на индивида в обществото“. В началото Гочева по-скоро е склонна да даде превес на термина „състезание“ между солист и оркестър в концертната фактура. Такава теза е трудно защитима, защото идеята на инструменталните концерти е да представят на водещ план висотата на индивидуалното изпълнителско изкуство, **което задължително се подкрепя по време на цялостното драматургично развитие от оркестровото развитие. Само в нарочен тандем може да се осъществят детайлите и връзките на възникващите творчески взаимоотношения между солиста и оркестъра, които трябва да гарантират доминацията на соло кларинета.**

Избраните за анализ 4 концерта са твърде контрастни и като структура и като музикално развитие. Обединяващият фактор за техния избор е несъмнената им популярност и представителност за концертиращите изпълнители-кларнетисти. В този смисъл, авангардният характер на творбата на Денисов я прави препятствие за всеки солист и оркестър. Това е видно от популяризирането на тази композиция - изпълнителски приоритет на своя солист Едуард Брунер, но останала сякаш встрани от желанията на повече кларнетисти за нейното сценично представяне. Разбира се, присъствието на този концерт в научното изследване максимално разширява възможностите за теоретични и практически съпоставяния на изпълнителските и оркестрови трудности в съвременната концертна литература за избрания инструмент. Чудесно са представени стилните особености, определящи творчеството на всеки от авторите, фактическият материал е обоснован и действен. В синтезирания вид на изложението на фактическия материал се вижда ясният теоретичен подход на дисертантката.

Анализът на концертите в представената табличност (стр. 36) дава изчерпателна информация за основните предстоящи теоретични задачи и

концептуални постановки. Предложеният пример - фигура 9 на стр. 42 от концерта на Нилсен, за мен е несравним със следващия многокомпонентен като оркестрова сложност пример от концерта на Денисов. В Нилсен имаме три определени и дори звукововидими плана: солист - над нивото на целия оркестър, което дава възможност да бъде добре откроен; активен щрайх, който не е обвързан с тематично развитие, а представя само определена пасажност; духачи - фаготи и валдхорни, маркиращи средно висок и най-нисък регистър. В този смисъл, тук оркестровото платно има своята вътрешна и ярка диспозиция. Докато дори само ритмически натоварените оркестрови линии в духачите и многорегистровата линия на вибратона в концерта на Денисов създават проблематика със своята полифонична линеарност, която очевидно силно затруднява солиста в този момент.

Визуално много добре са изведени различията в соловите линии, определящи индивидуалните творчески подходи на композиторите в планирането на солистичното представяне и развитие, пасажното развитие и значението на мелизмите.

В трета глава, в коментара за „прочит на текста”, дисертантката представя своята ясна педагогическа концепция като отделя **правилния прочит** от въпроса за **вида на интерпретацията**. Или с други думи: технологичният подход е с абсолютно значение и има неотменен задължителен характер, който трябва да предхожда и да осигури вярна база преди избора на интерпретационните подходи.

Към фигури 33 и 34 имам въпроси: Защо е необходима тази „дисекция” на тематичния материал от първата тема на концерта от Франсе? Предложените динамични ракурси в изграждането и представянето на толкова кратък тематизъм не са ли „педагогическа агресия” в този само 8-тактов период и постановка за стандартно мислене

- в абсолютен противовес на указаната от композитора основна начална динамика на тематичния материал в *tr*?

Моето заключение се базира на партитурата, в която няма оказана динамика в развитие, а това предполага мекота, пластичност и финес в звуковата емисия на изложение на основния тематизъм. Според мен, толкова активна градивност в динамично отношение е ненужна и едва ли ще е в интерес на френската елегантност на този фрагмент, представена от деликатния оркестров акомпанимент. Като мисловна концепция в разучителния период, донякъде може да е указателна за посоката на мислене, но като звук - не е на своето място.

Изложената идея на дисертантката може да има само спомагателен, препоръчителен и насочващ характер при изучаването на творбата, да играе роля на някакво обективизиране на инструменталния подход в началния процес на запознаването с музикалната творба. Но не може да играе ролята на „модел за сценична интерпретация“.

Въведеният от Гочева термин „функционален акцент“ (стр. 94) е оспорим, защото думата *функция* е термин с друго предназначение и засяга по-скоро хармонично развитие, или съществена роля/място на градивни елементи в драматургията и още др. аспекти. Като анализ е вярно разработен, но като определение не е съвсем точен. Бих препоръчал названието му да е напр. *технологичен* или *мисловен акцент*. Примерът от стр. 100 е типичен случай, известен като термин *скрита полифония*, който би бил съвсем уместен да се използва. По въпросът за т. нар. *пасажна техника*, подредбата от предложените 3 точки има абсолютно значение и свършена логика на представяне.

Абзацът за избора на темпата, развит на стр. 113 и 114, е поднесен с абсолютна компетентност, с разбиране за стилови различия и намирането на точна мярка и балансирано сътрудничество между солист диригент и оркестър. Практикоприложните концепции, засягащи работата с диригент,

формирането на ансамбловост в различни диспозиции, представени от ключови моменти (особено свързаните с концерта на Денисов), показват широките научни възгледи на Ангелина Гочева и придобити важни практически умения. Като цяло, дисертационната разработка е много интересна, представя на високо ниво нейните задълбочени знания и изследователска нагласа.

Авторефератът съдържа най-важните моменти от теоретичното развитие на дисертацията, точно отразява и обобщава резултатите от реализираната научно-изследователска дейност. Приносите са добре формулирани и изцяло защитени от теоретичната разработка и предложените изпълнителски подходи и концепции. Публикациите отразяват съществени части от труда и изцяло са обект на проведената изследователска работа.

Трябва специално да отбележа ценния, високопрофесионален и качествен принос на научния ръководител проф. д. н. Йордан Гошев, чиято задача да подпомогне израстването на дисертанта като научна подготовка, е довела до видими и качествени резултати.

Заключение

Като отчитам приносния характер на настоящия дисертационен труд, точния изследователски подход и информация, която ни предоставя това научно изследване, качеството на теоретичната разработка и постигнатите резултати,

***предлагам на уважаемото научно жури
да присъди на Ангелина-Огняна Олегова Гочева
научната и образователна степен „доктор”***

по научната специалност Теория и практика на изпълнителското изкуство, професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, област на висше образование 8. Изкуства.

16.05. 2022 г.

Рецензент:.....

Благоевград

/ проф. д.изк.н. Филип Павлов/

SOUTHWESTERN UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI"

REVIEW

for a dissertation on a topic

"THE CLARINET CONCERT IN THE XX CENTURY IN THE WORKS OF K. NILSEN, A. COPLAND, J. FRANCE AND E. DENISOV - MUSIC-EXPRESSIVE MEANS AND INTERPRETATION APPROACHES "

author: **Angelina-Ognyana Olegova Gocheva,**

PhD student full-time study at the Department of Music at the Faculty of Arts of SWU "N. Rilski " for awarding the ONS "Doctor" in the scientific specialty Theory and practice of the performing arts, professional field 8.3 Music and dance art, field of higher education 8. Arts

Reviewer: Prof. Dr. Assoc. Philip Hristov Pavlov

Address: Sofia 1712, residential complex Mladost III, bl. 317, ent. A, ap. 3

Angelina Gocheva was born in Sofia. She graduated the National Music School "Lyubomir Pipkov" with a degree in clarinet. Acquired a bachelor's degree from the Instrumental Faculty of the National Academy of Music "Prof. P. Vladigerov in 2014. Under the "Erasmus +" program he continued his studies at the Royal Conservatory in Antwerp, Belgium. She graduated with a master's degree, and subsequently further expanded her education as an active participant in international interpretation courses in Belgium, Italy and Austria. Working with prominent clarinet pedagogues has a beneficial effect on the development of her musical and performing abilities and has a certain contribution to her career development. She has won international awards in competitions for young clarinet soloists, and also in the field of chamber music. She has an active concert-performing activity with solo and chamber concerts and solid performances as a soloist of Bulgarian symphony orchestras. With the Shumen Philharmonic Orchestra she realized the premiere performance for Bulgaria at the Nielsen concert. She is a permanent member of the international chamber ensemble of the Silakbo Ensemble, with which she performs premiere performances of works by contemporary composers written especially for this formation. The wide range of her activities is related to a number of initiatives: participation in various international music projects; in the project "East - West" - for cultural exchange between Bulgaria and Canada; she is the author and performer of a series of 4 short films; participant in international conferences and seminars, author of scientific publications, etc. The spectrum of her activity also includes her work as an intern performer in the Sofia Philharmonic, her engagements as a part-time teacher of chamber music at NMU "L. Pipkov ", training at SWU " N. Rilski " as a full-time doctoral student.

Relevance of the topic

Gocheva's dissertation is related to the interests and her active work as a performer of contemporary music. In this sense, the relevance of theoretical research is guaranteed as a personal workshop and in the theoretical and research direction. The 4 clarinet concertos selected for analysis offer different authorial approaches to composers of different nationalities with an established name in European musical art. Their emphatically contemporary creative style reflects in their attitude to the broad aspects of clarinet instrumental art, in the presentation of contemporary drama in the construction of a particular composition, in the

choice of new sound searches, in relation to the development of overall solo and orchestral texture. These, and many other aspects of creativity, determine the direction of research and the in-depth authorial commitment of the dissertation student to the topic.

Content of the dissertation

The structure of the present dissertation is built in an introduction, three chapters and a conclusion, in a total volume of 162 pages. The content includes more musical examples, diagrams and tables. The object, the subject and the methods of the research, its sought goals and performed specific tasks are very precisely indicated. The used bibliographic and internet sources - 96 in total, present a colorful panorama of authors, and the good command of several languages allows Angelina Gocheva to scientific information, from which she selects the most important examples and data needed to build her personal scientific concept.

The first chapter of the research presents samples of clarinet concerts and more significant works of world literature on this instrument, which have long been in the field of view of various scientific and theoretical analyzes and are an essential part of the modern performing repertoire. Without opposing them, the clarinet concerts created by Bulgarian composers are presented in tabular form, and other more significant author's works are mentioned.

In her scientific-theoretical research the dissertation examines the origin and importance of the creative relationship between author and performer, and in this conditionally called "tandem" she wants to reveal the importance of cooperation in revealing the compositional ideas embedded in the works through their interpretation by soloist. This concept is followed in the other subsequent chapters, but without being a leading research line. In point 4, page 14, the interpretation of the soloist-orchestra opposition is of interest, and on page 20 the definition is indicated as a social option individual-set and the question is about the "survival of the individual in society". In the beginning, Gocheva tended to give precedence to the term "competition" between soloist and orchestra in the concert invoice. Such a thesis is difficult to defend, because the idea of the instrumental concerts is to present in the foreground the height of the individual performing art, **which must be supported during the overall dramatic development of the orchestral development. Only in a deliberate tandem can the details and connections of the emerging creative relationship between the soloist and the orchestra be realized, which must guarantee the dominance of the solo clarinet.**

The 4 concerts selected for analysis are very contrasting both in structure and musical development. The unifying factor for their choice is their undoubted popularity and representativeness for clarinet performers. In this sense, the avant-garde character of Denisov's work makes it an obstacle for every soloist and orchestra. This is evident from the popularization of this composition - a performing priority of his soloist Edward Bruner, but he seemed to stay away from the desires of more clarinetists for her stage performance. Of course, the presence of this concert in the scientific research maximizes the possibilities for theoretical and practical comparisons of performance and orchestral difficulties in the modern concert literature for the chosen instrument. The stylistic features that determine the work of each of the authors are wonderfully presented, the factual material is substantiated and effective. The clear theoretical approach of the dissertation student can be seen in the synthesized form of the exposition of the factual material.

The analysis of the concerts in the presented tabularity (p. 36) provides comprehensive information about the main upcoming theoretical tasks and conceptual productions. The proposed example - figure 9 on page 42 of Nielsen's concert, for me is incomparable with the next multi-component orchestral complexity example from Denisov's concert. In Nielsen we have three definite and even sound-visible plans: soloist - above the level of the whole orchestra, which allows him to be well distinguished; active stroke, which is not linked to thematic development, but presents only a certain passage; wind instruments - bassoons and horns, marking medium and low register. In this sense, here the orchestral canvas has its inner and bright disposition. While even the rhythmically loaded orchestral lines in the wind instruments and the multi-register vibraphone line in Denisov's concert create problems with their polyphonic linearity, which obviously makes the soloist very difficult at the moment.

Visually, the differences in the solo lines, which determine the individual creative approaches of the composers in the planning of the solo performance and development, the passage development and the meaning of the melisms, are very well presented.

In the third chapter, in the commentary on "reading the text", the dissertation presents her clear pedagogical concept, separating the **correct reading** from the question of the **type of interpretation**. In other words: the technological approach is of absolute importance and has an irrevocable binding nature, which must precede and provide a sound basis before choosing interpretive approaches.

To Figures 33 and 34 I have questions: Why is this "dissection" of the thematic material from the first theme of the French concert necessary? Aren't the proposed dynamic perspectives in the construction and presentation of such a short thematic "pedagogical aggression" in this only 8-bar period and staging for standard thinking - in absolute contrast to the composer's main initial dynamics of the thematic material in *mp*?

My conclusion is based on the score, in which there is no dynamics in development, and this implies softness, plasticity and finesse in the sound show of the exhibition on the main theme. In my opinion, such active construction is dynamically unnecessary and will hardly be in the interest of the French elegance of this fragment, presented by the delicate orchestral accompaniment. As a concept of thought in the study period, it may be somewhat indicative of the direction of thinking, but as a sound - it is out of place.

The presented idea of the dissertation can only have an auxiliary, recommendatory and guiding character in the study of the work, to play the role of some objectification of the instrumental approach in the initial process of getting acquainted with the musical work. But it cannot play the role of a "model for stage interpretations."

The term "functional accent" introduced by Gocheva (p. 94) is disputable, because the word *function* is a term with another purpose and affects rather harmonious development, or an essential role / place of building blocks in drama and others. aspects. As an analysis it is correctly developed, but as a definition it is not quite accurate. I would recommend its name to be e.g. *technological* or *mental* emphasis. The example on page 100 is a typical case known as the term *hidden polyphony*, which would be quite appropriate to use. On the issue of the so-called *passage technique*, the arrangement of the proposed 3 points has absolute significance and perfect logic of presentation.

The paragraph for choosing the tempo, developed on pages 113 and 114, is presented with absolute competence, with an understanding of stylistic differences and finding the right measure and balanced cooperation between the soloist conductor and orchestra. Practical concepts concerning the work with a conductor, the formation of ensemble in various dispositions, represented by key moments (especially those related to Denisov's concert), show the broad scientific views of Angelina Gocheva and acquired important practical skills. In general, the dissertation is very interesting, presents at a high level her in-depth knowledge and research attitude.

The abstract contains the most important moments from the theoretical development of the dissertation, accurately reflects and summarizes the results of the realized research activity. The contributions are well formulated and fully protected by the theoretical development and the proposed implementation approaches and concepts. The publications reflect significant parts of the work and are entirely the subject of the research work.

I must especially note the valuable, highly professional and high-quality contribution of the research supervisor Prof. Dr. Yordan Goshev, whose task to support the growth of the dissertation as a scientific preparation has led to visible and quality results.

Conclusion

Taking into account the contributory nature of the present dissertation, the precise research approach and information provided by this research, the quality of the theoretical work and the results achieved,

I offer to the esteemed scientific jury to sentence Angelina-Ognyana Olegova Gocheva scientific and educational degree "doctor"

in the scientific specialty Theory and practice of performing arts, professional field 8.3 Music and dance art, field of higher education 8. Arts.

16.05. 2022

.....

Blagoevgrad

Reviewer:

/ Prof. D.Sc. Philip Pavlov /